

Комунальний заклад вищої освіти
“Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія”
Запорізької обласної ради
Факультет реабілітаційної педагогіки
Кафедра педагогіки та методик навчання

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Творчо-розвивальні технології
в системі навчання
мовно-літературної освітньої галузі

Виконала студентка групи ПОм-2
спеціальності 013 Початкова освіта

Геря Анастасія Олексіївна

Керівник: Фурман О.Ф.

Рецензент: Сігова А.

Нормоконтроль: Фурман О.Ф.

Запоріжжя

2025 р.

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: 56 с., 63 джерела.

Об'єкт дослідження: процес навчання мовно-літературних дисциплін.

Предмет дослідження: вивчення впливу творчо-розвивальних технологій на формування комунікативної та читацької компетентностей учнів початкових класів на уроках української мови та літературного читання.

Мета дослідження: визначення ефективності впровадження творчо-розвивальних технологій у процес вивчення української мови та літературного читання.

Методи дослідження:

теоретичні: використано для вивчення педагогічної, методичної та спеціальної літератури, навчальних програм, монографій, матеріалів конференцій і періодичних фахових видань з метою визначення особливостей використання творчо-розвивальних технологій в системі навчання мовно-літературної освітньої галузі; зіставлення та порівняння поглядів вчених різних епох на досліджувану проблему: аналіз і синтез, порівняння навчальних досягнень контрольних та експериментальних груп.

емпіричні: спостереження, анкетування, педагогічний експеримент.

ТВОРЧИСТЬ, ТВОРЧО-РОЗВИВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ, МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ, ТВОРЧІ ЗДІБНОСТІ, РОЗВИТОК, НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА, ОСОБИСТІСТЬ, КРЕАТИВНІСТЬ, ТВОРЧА УЯВА, КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ, МЕТОД, ПРИЙОМ, ТЕХНОЛОГІЇ

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному світі система освіти потребує нових підходів до навчання здобувачів загальної середньої освіти, які сприяють розвитку особистості, формуванню критичного мислення та розвитку творчих здібностей. Одним із таких підходів є впровадження творчо-розвивальних технологій в навчальний процес, зокрема на уроках мовно-літературної освітньої галузі (української мови та літературного читання).

Згідно з Державним стандартом початкової освіти творчість є спільним вмінням для всіх ключових компетентностей [20]. На нашу думку, в Новій українській школі особливо актуальною є проблема з вибором технологій і методів навчання, які б сприяли розвитку творчих здібностей, критичному мисленню та розвитку мовних, літературних та комунікативних компетентностей. Адже саме творчо-розвивальні технології мають на меті активізувати навчальний процес, інтегрувати знання та вміння, стимулювати творче мислення, розвинути особистість та сформувати навчальні компетентності, які допоможуть дитині в майбутньому.

Викладене вище визначає актуальність дослідження творчо-розвивальних технологій в системі мовно-літературної освітньої галузі. Важливість їх вивчення пов'язана з вимогами сучасного суспільства, яке формує творчих, креативних, ерудованих особистостей.

В історії педагогіки над питанням розвитку творчо-розвивальних технологій плідно працювали В. Сухомлинський, С. Русова, К. Ушинський, Г. Ващенко та ін. Вони розробили ефективні методики та пропагували концепції, які сприяли розвитку творчості молодших школярів. У сучасній науці зазначену проблему досліджували І. Бех, Н. Блінчук, Т. Гільберт, О. Онопрієнко та ін. Науковці вважають, що саме період молодшого шкільного віку є сензитивним для розвитку творчості [9].

Важливість вивчення питання посилюється тим, що аналіз власних спостережень за учнями початкової школи вказує на те, що вони часто приховують свої творчі здібності, не наважуються їх виявити, що посилює актуальність

проведення цього дослідження. Зазначена проблема може бути пов'язана як із сім'єю, так і з учителем, які пригнічують творчі здібності дитини, не розвивають їх, знижуючи самооцінку школяра.

Вивчення питання сприятиме створенню теоретичної бази для творчого розвитку молодших школярів та для подальшого їх мовленнєвого розвитку.

Об'єктом дослідження є процес використання творчо-розвивальних технологій у системі навчання дисциплін мовно-літературної освітньої галузі.

Предметом дослідження є вивчення впливу творчо-розвивальних технологій на формування комунікативної та читацької компетентностей учнів початкових класів на уроках української мови та літературного читання.

Мета дослідження – визначення ефективності впровадження творчо-розвивальних технологій у процес навчання української мови та літературного читання в початкових класах.

Завдання дослідження:

1. На основі аналізу мовознавчої літератури визначити сутність поняття “творчо-розвивальні технології”, подати їх види.
2. Проаналізувати чинні технології та методичні засади використання творчо-розвивальних технологій на уроках української мови та літературного читання у 1-4 класах.
3. Теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити вплив творчих методів на результати навчання молодших школярів.
4. Розробити методичні рекомендації щодо використання творчо-розвивальних технологій та практичні поради для вчителів початкових класів на уроках української мови та літературного читання.

Методи дослідження:

теоретичні: використано для вивчення педагогічної, методичної та спеціальної літератури, навчальних програм, монографій, матеріалів конференцій і періодичних фахових видань з метою визначення особливостей використання творчо-розвивальних технологій в системі навчання мовно-літературної освітньої галузі; зіставлення та порівняння поглядів вчених різних епох на досліджувану

проблему: аналіз і синтез, порівняння навчальних досягнень контрольних та експериментальних груп;

емпіричні: спостереження, анкетування, педагогічний експеримент.

Експериментальна база дослідження: Запорізька гімназія № 60, 4 клас.

Структура та обсяг магістерської роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (63 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 56 сторінок, основного тексту – 39 сторінок.

ВИСНОВКИ

Таким чином, завершуючи аналіз ключових аспектів досліджуваної проблеми, сформулюємо основні висновки:

1. Аналіз мовознавчої літератури дає підстави стверджувати, що творчо-розвивальні технології – це ефективний інструмент формування мовної особистості, який сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів, розвитку їхньої вербальної творчості, асоціативно-образного, художнього та критичного мислення, мовленнєвої компетентності та комунікативної культури. Ці технології передбачають використання інтерактивних методів навчання, як-от: метод проєктів, метод проблемного навчання, брейнстормінг (мозковий штурм), кейс-метод (Case Study), метод рольових ігор, метод синектики, асоціативний метод, евристичний метод, дослідницький метод.

2. Проаналізувавши чинні освітні технології та методичні засади використання творчо-розвивальних технологій на уроках української мови та літературного читання у 1-4 класах, можна стверджувати, що їх використання є ефективним та актуальним у контексті формування ключових компетентностей молодших школярів. Ці технології не лише активізують пізнавальну активність учнів, а й сприяють розвитку критичного мислення, уяви, креативності та мовленнєвої компетентності.

Використання методів творчо-розвивальних технологій на уроках української мови та літературного читання сприяє створенню позитивної мотивації до навчання, формуванню особистісно-орієнтованого підходу, забезпечує індивідуалізацію освітнього процесу, розвитку навичок критичного мислення, комунікації та рефлексії. Такий підхід до навчального процесу відповідає сучасним вимогам Нової української школи та сприяє гармонійному розвитку особистості молодшого школяра.

3. Аналіз експериментальних даних засвідчив ефективність впроваджених творчо-розвивальних технологій, що виявилось в статистично значущому зростанні показників вербальних творчих здібностей та креативності

учнів експериментальної групи. У той час як традиційне навчання в контрольній групі не сприяло розвитку творчих здібностей, оскільки результати цієї групи залишилися майже без змін.

Варто зазначити, що методи стимулювання творчої активності необхідно впроваджувати в навчальний процес, оскільки вони покращують успішність молодших школярів, розвивають творчі здібності, креативність, вміння аналізувати та мотивують до навчальної діяльності.

За нашими спостереженнями, найбільш ефективними є технології *розвитку уяви та фантазії* (методи "Шести капелюхів мислення", "Мозковий штурм", "Фантастичні гіпотези", "Створення казки по колу", "Оживлення предметів", "Картинна галерея історій"), *технології розвитку зв'язного мовлення та вміння висловлювати думки* (методи "Кубування", "РАФТ", "Сенкан", "Діаграма Вена", "Сторітелінг", "Інтерв'ю з персонажем"), *технології розвитку критичного мислення та вміння аргументувати* (методи "ПРЕПС" (Позиція – Пояснення – Приклад – Підсумок), "Дебати", "Шкала думок", "Аналіз проблемної ситуації"), *ігрові технології* (рольові ігри, театралізація, словесні ігри ("Склади слово", "Продовж речення", "Асоціації", квести та вікторини).

Отримані результати можуть бути використані для вдосконалення освітніх програм та для розробки нових методів для розвитку творчих здібностей серед учнів початкової школи.

4. Ми розробили методичні та практичні рекомендації для вчителів початкових класів щодо впровадження творчо-розвивальних технологій на уроках української мови та літературного читання. Подані рекомендації засвідчують свою ефективність та доцільність у сучасному освітньому процесі. Вони дозволяють вчителю урізноманітнювати форми і методи роботи, активізувати пізнавальну діяльність учнів, сприяти формуванню в них ключових компетентностей, передусім вільному володінню державною мовою, інноваційності, культурності та підприємливості.

Підсумовуючи вищезазначене, ми визначили, що творчо-розвивальні технології є ефективним інструментом формування сучасного, активного та

креативного молодшого школяра, здатного до творчого самовираження і критичного осмислення навчального матеріалу.